

LR Seimo laikinosios Etninės kultūros grupės, Etninės kultūros globos tarybos (EKGT) ir Lietuvos etninės kultūros ugdytojų sąjungos (LEKUS) konferencija

Etninės kultūros ugdymo padėtis Lietuvoje ir siekiamybė

LR Seimo Europos informacijos biuras 2018-05-28

**ETNINĖS KULTŪROS UGDYMO SAMPRATOS
TAIKYMAS ILGOSIOSE GIMNAZIJOSE**

SAMPRATOS PASKIRTIS IR TAIKYMAS

- ✘ Sampratos paskirtis – apibrėžti savitą mokinių etninės kultūros ugdymo mokykloje sistemą, remiantis “Netradicinio ugdymo koncepcija“ (patvirtinta ŠMM 2010-03-05 įsakymu Nr. V-299)
- ✘ Sampratą ar pasirinktus etninės kultūros ugdymo sistemos elementus galėtų taikyti valstybinė, savivaldybės ar nevalstybinė bendrojo ugdymo mokykla, kurioje mokomoji kalba gali būti tiek lietuvių, tiek tautinės bendrijos kalba.
- ✘ Samprata apibrėžia etninės kultūros ugdymo tikslą, uždavinius, principus ir pagrindines nuostatas, ugdymo turinio, ugdymo organizavimo ypatumus, mokytojams keliamus reikalavimus.

ETNOKULTŪRINIO UGDYMO TIKSLAS

Tikslas – padėti mokiniams ugdytis tautinį tapatumą ir etnokultūrinį raštingumą, išugdyti išsilavinusią, kūrybingą, kritiškai mąstančią, pilietišką asmenybę, kuri pažįsta ir vertina savo tautos ir Lietuvos tradicinę kultūrą, supranta jos gyvybingumą ir nuolatinį atsinaujinimą, sąsajas ir skirtumus su kitomis kultūromis, suvokia save kaip savo tautos kultūros puoselėtoją ir jaučia pagarbą kitoms kultūroms.

ETNOKULTŪRINIO UGDYMO UŽDAVINIAI

Uždaviniai:

- ✘ padėti mokiniams ugdytis tradicijomis grindžiamas dorovines, ekologines ir estetiškes nuostatas, atsakomybę dėl savo tautos ir Lietuvos etnokultūrinio paveldo vertybių likimo, jų puoselėjimo ir išsaugojimo ateinančioms kartoms;
- ✘ gilinti mokinių suvokimą, kad etninė kultūra – gyvybingas, nuolat atsinaujinantis reiškinys, aktualizuojantis svarbiausias humanistines vertybes;
- ✘ sudaryti sąlygas mokiniams nuosekliai pažinti savo tautos, gyvenamosios vietovės ir visos šalies tradicinę kultūrą, jos ypatybes ir raidą, sąsajas ir skirtumus su kitomis kultūromis, ugdytis pagarbą kitų tautų tradicijoms;
- ✘ skatinti mokinius įgyti etnokultūrinės raiškos gebėjimų, suvokti liaudies kūrybos, tradicinių amatų ir kitų raiškos formų kūrybinį pradą, nuolatinę kaitą tęsiant tradicijas, sąmoningai puoselėti savo tautos ir krašto etnokultūrinės tradicijas šeimoje, bendruomenėje, kūrybiškai pritaikyti savo etnokultūrinės žinias ir gebėjimus gyvenime.

ETNOKULTŪRINIO UGDYMO PRINCIPAI

- ✘ **kontekstualumo** – sąsaja su krašto kultūrinės, socialinės ir ūkinės raidos kontekstu;
- ✘ **integralumo** – apima visas mokyklos veiklos sritis (formalųjį ir neformalųjį ugdymą, projektinę veiklą);
- ✘ **nuoseklumo ir tęstinumo** – turinys įgyvendinamas pagal pradinio, pagrindinio ir vidurinio ugdymo etninės kultūros bendrąsias programas;
- ✘ **bendruomeniškumo** – visi mokyklos bendruomenės nariai turi galimybę etnokultūrinės žinias taikyti kasdieniame bendruomenės gyvenime, kūrybiniuose projektuose, tautines tradicijas puoselėjančiuose renginiuose;
- ✘ **sąmoningo aktyvumo** – ugdymo procese taikomi aktyvūs ugdymo(si) metodai, skatinantys pažinti, gerbti etninės kultūros reiškinius ir vertybes, plėtoti etnokultūrinę raišką;
- ✘ **patirtinio ugdymo** – ugdymas siejamas su gyvenimo praktika, mokiniams skiriamos užduotys atsižvelgiant į jų galimybes nagrinėti svarbiausias šių dienų etnokultūrinės aktualijas ir problemas;
- ✘ **vienovės** – ugdant tautinį tapatumą siekiama ugdyti ir pilietinį sąmoningumą, prisidėti prie įvairių dalykų bendrųjų kompetencijų ugdymo.

ĮGYVENDINANT EK UGDYMĄ SVARBU VADOVAUTIS ŠIOMIS NUOSTATOMIS:

- ✘ pagrindinį dėmesį skirti ne žinių suteikimo gausai, o pačiam ugdytiniui, jo socializacijos, pažinimo, savirealizacijos, kūrybos ir kitus poreikius atliepiančiam etnokultūriniam ugdymui;
- ✘ akcentuoti ne vien tautinės savimonės formavimuisi svarbius dalykus, bet ir naudą siekiant bendrųjų švietimo tikslų įgyvendinimo;
- ✘ vengti muziejiskumo ir sceniškumo, daugiau akcentuoti etninės kultūros gyvybingumą ir aktualumą dabarčiai, pastebėti šiuolaikinius etnokultūrinius reiškinius, jų sąsajas su senesniais dalykais;
- ✘ formuoti etnokultūrinio ugdymo gaires atsižvelgiant į skirtingą vaikų amžių;
- ✘ į brandžios tautinės savimonės asmenybės visuminį ugdymą įtraukti tėvus (globėjus, rūpintojus), etninės kultūros ir mokslo plėtros srityje veikiančius partnerius.

ETNOKULTŪRINIO UGDYMO TURINYS

Apima dvi viena kitą papildančias veiklos sritis, derinant teorinį pažinimą su praktika:

- ✘ etninės kultūros vertybių bei reiškinių pažinimą ir vertinimą;
- ✘ etnokultūrinę raišką.

ETNOKULTŪRINIO UGDYMO TURINIO TEMOS

- ✗ žmogus, šeima, bendruomenė, gimtinė, tėvynė ir tauta tradicinėje kultūroje;
- ✗ paprotinis elgesys ir vertybės;
- ✗ gyvenamoji aplinka ir namai etninėje kultūroje, kultūrinis kraštovaizdis ir tradicinė architektūra;
- ✗ etnografiniai regionai, tautinis kostiumas ir mitybos tradicijos;
- ✗ tradiciniai darbai, amatai ir kita ūkinė veikla;
- ✗ gamta tradicinėje kultūroje, pasaulėjauta, mitologija ir religija;
- ✗ žmogaus gyvenimo ciklo tarpsniai ir apeigos tradicinėje kultūroje, sveikatos tausojimo papročiai;
- ✗ kalendoriniai papročiai, liaudies astronomija;
- ✗ liaudies kūryba;
- ✗ etninės kultūros samprata, etninės kultūros tyrimai, sklaida ir valstybinė globa (tik 11-12 klasėse).

REIKALAVIMAI MOKYTOJAMS

- ✘ pasižymėti tvirtomis tautinės savimonės puoselėjimo, kultūrų įvairovės ir etninės kultūros vertės suvokimo nuostatomis;
- ✘ turėti etnokultūrinės kompetencijas, gebėti planuoti, organizuoti ir įgyvendinti etninės kultūros ugdymo turinį;
- ✘ įgyvendinti mokyklos filosofiją ir etninės kultūros ugdymo tikslus bei uždavinius;
- ✘ gebėti organizuoti praktinę – projektinę etnokultūrinę veiklą, taikyti įvairius mokymo metodus, reflektuoti;
- ✘ nuolat tobulinti dalykines, intelektualines, socialines emocines ir fizines kompetencijas, išmanyti mokinių amžiaus tarpsnių poreikius, jų psichologiją, ugdymą sieti su jų turima patirtimi, kurti pasitikėjimu ir bendradarbiavimu grįstus santykius;
- ✘ nuolat tobulinti kvalifikaciją su etnine kultūra susijusioje patirtinio mokymo srityje, gebėti vertinti savo veiklą

SAMPRATOS ĮTEISINIMAS

- ✘ Sampratai 2018 m. balandžio mėn. jau pritarė Vilniaus miesto savivalybės taryba
- ✘ Sampratą pateikta tvirtinti Švietimo ir mokslo ministerijai

ETNOUGDYMO TIKSLAI IR UŽDAVINIAI